

Fra AP til SPROG: Elev- og lærererfaringer fra et tematisk HHX-forløb

Natascha Drachmann
Ph.d.
Lektor i dansk og tysk
Slotshaven Gymnasium
nadr@slotshaven.dk

Helle Klausen
Cand.mag.
Lektor i spansk og kulturforståelse
Slotshaven Gymnasium
hekl@slotshaven.dk

Som på mange gymnasier har der på Slotshaven Gymnasium tidligere været tradition for at undervise i Almen Sprogforståelse (AP) efter devisen: 12 ugers undervisning med et pensum fordelt og skarpt adskilt mellem (1) semantik og kommunikationsteori varetaget af dansklærere, (2) pragmatik og sproghistorie varetaget af engelsklærere og (3) syntaks, ordklasser og morfologi varetaget af 2. fremmedsproglærere. Fra skoleåret 2025/2026 brød Slotshaven Gymnasium denne tradition og udviklede et nyt temabaseret design af AP, bestående af tre temaer: *Rap*, *Sprogdetectiv* samt *Taler og pitch*. Formålet med nytænkningen af AP er toledet. For det første bygger designet på en kontekstualiseret tilgang til grammatikundervisning (Myhill, 2018), der skaber mulighed for dels et funktionelt sprogsyn, hvor sproglige fænomener tilegnes og anvendes i meningsfulde, kommunikative kontekster, dels en induktiv tilgang, hvor eleverne gennem undersøgelse og afprøvning udvikler sproglig analysefærdighed og sproglig bevidsthed. For det andet søger designet at afvikle den traditionelle silotænkning mellem skolens sprogfag (dansk, engelsk, 2. fremmedsprog), hvorfor AP på skolen er omdøbt til SPROG og intensiveret til kun at strække sig over første halvdel af grundforløbet (uge 33-38). I uge 39 starter undervisningen i dansk, engelsk samt 2. fremmedsprog. Ønsket med omstruktureringen er, at eleverne først udvikler en fællessproglig rygsæk (SPROG), som de sidenhen tager afsæt i og bygger videre på i fagundervisningen (dansk, engelsk, 2. fremmedsprog).

Efter årets SPROG-forløb er der foretaget en evaluering blandt elevgruppen og lærerstaben. Evalueringen viser begejstring og positivitet, ligesom også HHX-årgangens karakterer efter årets SPROG-eksamen gør. Alle

elever er bestået, og gennemsnitskarakteren er hævet med knapt ét karakterpoint sammenlignet med sidste år¹. Evalueringen peger dog også på udfordringer og centrale udviklingsområder.

Artiklen fokuserer på SPROG-forløbet samt vores erfaringer hermed. Først skitserer vi det temabaserede SPROG-design. Herefter præsenterer vi resultater fra elev- og lærerevalueringen. Afslutningsvis kigger vi fremad mod næste skoleårs SPROG-forløb.

SPROG-forløbet

SPROG-forløbet afvikles i tre blokke af to ugers varighed, som det ses i Tabel 1. I hver temablok arbejder eleverne med praktiske opgaver, der munder ud i tre varierende sproglige slutprodukter. I slutningen af den tredje temablok afvikles en todelt, skriftlig eksamen. Efter hver temablok laver eleverne en interaktiv devaluering udformet i stil med delprøve 1 i den endelige eksamen. Formålet er dels at samle op på de mest relevante emner, eleverne har arbejdet med indenfor temaet, dels at tydeliggøre for eleverne, hvordan deres progression og indlæring udvikler sig.

Lærerbemandingen består af sproglærere på tværs af sprogfag (dansk, engelsk og 2. fremmedsprog) med to lærere tilknyttet hver klasse i hele forløbet. Desuden arbejder fire sproglærere – den såkaldte *sprogpatrulje* – med udvikling og planlægning af SPROG-forløbet og er derudover også ansvarlig for afvikling af 15 af de 45 timer i forløbet. Sprogpatruljen starter hver af de tre temablokke med en *sprogpatruljemandag* bestående af et fælles oplæg for alle årgangens elever (rap, sprogdetektiv, pitch) og workshop med udvalgte emner indenfor temablokken. Herfra overtager de to sproglærere pr. klasse undervisningen i de øvrige emner.

	SPROG SOM IDENTITET	SPROG SOM SYSTEM	SPROG SOM STRATEGI
	1. Rap Produkt: Skriv og fremlæg en rap.	2. Sprogdetektiv Produkt: Lav en analyse.	3. Taler og pitch Produkt: Skriv og optag en pitch.
Morfologi og syntaks	- Syntaktisk analyse: Subjekt og verbal	- Morfologi: Rodmorform, fleksiv, præfix og suffiks - Syntaktisk analyse: Direkte og indirekte objekt, adverbial, subjekts- og objektsprædikat samt konjunktionale	- Sproghistorie - Transparens - Sproglæringsstrategier
Leksis og semantik	- Ordklasser: Verber, substantiver og adjektiver - Semantisk skema - Billedsprog (metafor, personifikation, besjæling, sammenligning)	- Ordklasser: Artikler, adverbier, pronominer, præpositioner, numeraler, konjunktioner og interjektioner - Låneord	
Tekst	- Rap-tekster på dansk, engelsk og norsk/svensk - Genreforskelle mellem tale- og skriftsprog	- Salgstekster på dansk, engelsk og norsk/svensk	- Taler på dansk, engelsk og norsk/svensk - Genreforskelle mellem tale- og skriftsprog
Pragmatik	- Appelformer (etos, logos, patos)		- Det retoriske pentagram - Appelformer (repetition) - Nonverbale koder - Erhvervsorienteret kommunikation - Ekstern/intern virksomhedskommunikation
Sociolingvistik	- Etnolekt, dialekt, kronolekt, socioletk og multietnolekt	- Dialekt (repetition) - Lingua franca	

Tabel 1. Pensumfordeling i de tre temablokke i skoleåret 2025.

¹ Årets eksamensform er den samme som forrige år. Dog er eksamens indhold ændret en smule, så nogle spørgsmål om morfologi og leksis er erstattet af spørgsmål om semantik og pragmatik i delprøve 1. Derudover er der tilføjet et spørgsmål om syntaktisk analyse i delprøve 2.

Valget af de tre temaer er baseret på muligheden for kontekstbaseret arbejde med sprog. De tre temaer er relevante for ungdomskulturen og de unges identitet (rap), vækker elevernes nysgerrighed for at arbejde med og udforske sprog generelt som system (sprogdetektiv) og er relevant for deres uddannelse på et handelsgymnasium (pitch). Temaerne udgør et mulighedsrum for lærerne til at undervise eleverne så vidt muligt med afsæt i et funktionelt sprogsyn. Mange raptekster f.eks. er meget substantiv- og adjektivtunge, mens de indeholder få verber, hvorfor raptekster er en god genre til at lære om både ordklassernes indhold og deres funktion. Bogen *Ind i sproget hhx* (Lassen og Nielsen, 2017) bruges som grundbog til at dække pensum. Undervisnings sproget er dansk, men der inddrages og arbejdes også med både skolens sprog (dansk, engelsk, spansk, tysk) og med andre sprog, f.eks. beslægtede sprog (f.eks. norsk, svensk, hollandsk, fransk), minoritetssprog (f.eks. arabisk) og elevernes førstesprog.

Temablok 1 – Rap

Sprogpatruljemandagen i uge 33 udgjorde opstarten på SPROG-forløbet med et fælles oplæg for hele 1.g-årgangen på HHX, hvor SPROG-forløbet introduceredes og formålet med at lære sprog blev præsenteret for eleverne. Sprogpatruljen forklarede begrebet semantisk skema for eleverne, som efterfølgende udfyldte de første stikord i deres semantiske skema med temaet ‘at være ung’. Senere afholdt en gruppe lokale rappere en workshop med alle klasser om improviseret rap med temaet ‘livet som 1.g’er’, som skulle inspirere eleverne til at skrive og fremføre deres egen rap. Gruppevis reflekterede eleverne over dét at være ung i dag og udarbejdede en planche, der illustrerede deres semantiske skema ‘at være ung’. Ydermere skulle de tage billeder til planchen, der kunne dokumentere deres idéer til rappen og livet som ung. Det semantiske skema skulle danne grundlag for temablokkens slutprodukt to uger senere, nemlig elevernes egen rap. Dagen afsluttedes med et møde på skolens parkeringsplads, hvor alle grupper præsenterede deres plancher for hinanden efter modellen speed-dating. Herefter blev alle plancher hængt op i klasseværelserne.

De efterfølgende to ugers undervisning med sproglærerne blev brugt til introduktion og undervisning i flere begreber indenfor eksempelvis semantik, sociolingvistik og pragmatik med relevans for temaet rap. Eleverne arbejdede i hele forløbet videre på deres produkt, hvor kravet var, at de kontinuerligt udbyggede deres raptekst med nyligt tillærte sproglige virkemidler. Forløbet afsluttedes med fremførelse af gruppernes rap og den førnævnte devaluering.

Temablok 2 – Sprogdetektiv

Sprogpatruljemandagen i uge 35 startede med et fælles oplæg for hele årgangen med en sprogdetektiv, der demonstrerede for eleverne, hvordan sproganalyser kan bidrage til opklaring af kriminelle handlinger. Derefter deltog eleverne i fire workshops afholdt af sprogpatruljen, hvor de fik introduktion til begreberne *transparens* og *låneord*, og hvor de arbejdede med forskellen på tale- og skriftsprog i jobansøgninger.

Denne temablok havde til formål at fremme elevernes sproglige analysefærdigheder samt introducere dem for nyttige sproglærings- og kommunikationsstrategier, når de efter SPROG-forløbet skulle starte deres fagundervisning i sprogfagene. Produktet for temablokken var en tekstanalyse med inddragelse af

billedmateriale, hvilket muliggjorde yderligere arbejde med semantik og pragmatik for at styrke elevernes sproglige bevidsthed. Temablokken afsluttedes med devaluering 2.

Temablok 3 – Taler og pitch

Tredje temablok havde temaet taler og pitch. Sprogpatruljemandagen startede med en fælles workshop, hvor Ciceros pentagram og de nonverbale koder blev gennemgået. Eleverne skulle herefter analysere en pitch af en lokal forretningsmand med fokus på de nonverbale koder.

Oplægget var inspiration til denne temabloks produkt: En video af elevernes salgspitch på ét minut med krav om brugen af diverse kommunikative virkemidler gennemgået i SPROG-forløbet samt et manuskript med deres sproglige overvejelser. Igen arbejdede eleverne kontinuerligt med deres produkt i hele temablokken og afsluttede med devaluering 3.

Resultater fra elev- og lærerevaluering

Evalueringen blandt skolens elevgruppe og lærerstab, der blev foretaget skriftligt og anonymt efter årets SPROG-forløb, udgøres af to spørgeskemaer: Et elev-survey med 11 kvantitative multiple-choice-spørgsmål samt to kvalitative spørgsmål besvaret af 166 1.g-elever samt et lærer-survey med 16 kvantitative multiple-choice-spørgsmål samt tre kvalitative spørgsmål besvaret af årets 12 SPROG-undervisere. I de følgende to afsnit præsenteres hovedlinjerne i først elev- og dernæst lærerevalueringen. Med afsæt i en kvalitativ indholdsanalyse (Mayring, 2025) inddrages de kvalitative data løbende for at udfolde og konkretisere de kvantitative data.

Elevevaluering

Evalueringen viser, at eleverne er begejstrede for den funktionelle og kontekstualiserede tematiske tilgang samt det produktorienterede design. 91,6% af eleverne tilkendegiver, at de fik et godt indblik i de sproglige fænomener, mens 77,7% oplever, at de tre temaer gjorde det lettere at forstå indholdet. 75,7% synes, at de teoretiske begreber i undervisningen blev koblet sammen med praktiske eksempler og øvelser, så de var lettere at forstå og huske, mens 80% anser de kreative arbejdsformer som motiverende for undervisningen. I de kvalitative svar udtrykker eleverne, at særligt temablok 1 og 3 var interessante, mens temablok 2 fremhæves som mindre spændende, mindre praksisorienteret og sværere indholdsmæssigt.

Derudover fremhæver eleverne sprogpatruljemandagene som et udviklingsområde. Til trods for at 67,5% angiver, at sprogpatruljemandagene fungerede som en god opstart på hvert tema, og 70,9% vurderer, at der var god sammenhæng mellem sprogpatruljemandagene og sprogundervisningen, beskriver eleverne kvalitativt sprogpatruljemandagene som ”lange” og ”langtrukne” og foreslår ”kortere oplæg så man ikke mister koncentrationen”, ligesom flere elever peger på udfordringen med fællesaktiviteter for hele årgangen, da det ”hurtigt bliver meget uroligt” og ”der skal være flere lærere til at være der og hjælpe med at holde ro”.

Elevernes respons viser, at 83,6% mener, at niveauet i undervisningen passede til dem, og 79,8% føler, at de kan bruge det, de har lært i SPROG, i den efterfølgende dansk-, engelsk-, spansk- og/eller tyskundervisning efter grundforløbet. Fra et lærerperspektiv er dette en vigtig milepæl, da læringskulturen på skolen foregående år har været, at AP dels var svært og dels noget, der skulle overstås og efterlades i grundforløbet.

Lærerevaluering

Lærernes evaluering viser også en grundlæggende positivitet overfor det kontekstualiserede design. 91,7% af lærerne tilkendegiver, at SPROG dækker de centrale emner i Almen Sprogforståelse, mens alle lærere mener, at SPROG har udviklet elevernes sproglige bevidsthed og analysefærdighed. 91,7% giver udtryk for, at de tre temaer fungerer som en god kontekst for undervisningen, hvilket understøttes kvalitativt, da adskillige lærere fremhæver, at temaerne gør det nemmere for eleverne at lære pensum, eller som en lærer formulerer:

Jeg oplevede, at eleverne havde meget nemmere ved at forstå de sproglige emner, fordi de selv skulle arbejde praktisk med dem som middel og ikke som mål i sig selv. Målet var rap/analyse/pitch, mens de sproglige emner var midlerne til at kunne nå målet.

En lærer pointerer endvidere, at eleverne ”virkede mere motiverede for at lære generelt om sprog”, mens flere lærere plæderer for en større sproglig bevidsthed blandt både elever og lærere ved at ”kunne se sammenhængen mellem flere sprog” og være mere ”bevidste om, at det vi lærer i SPROG, også kan bruges fremover og på tværs af fag”.

Til trods for at 83,3% vurderer progressionen mellem de tre temaer som god, påpeger flere lærere i de kvalitative svar en skæv indholdsmæssig vægtning i temaerne, hvor temablok 1 og særligt temablok 2 beskrives som grammatisk pensumtunge og pressede at nå igennem, hvorfor det foreslås, at ”vi med fordel [kan] justere delmålene”, så dele af pensum flyttes til temablok 3.

Foruden en omstrukturering af pensumfordelingen peger evalueringen også på to væsentlige udfordringer, som udgør centrale aspekter i lærerkognition (Borg, 2006; Henriksen m.fl., 2020). I evalueringen retter lærerne en kritik mod en kontekstuel faktor. 66,7% angiver, at det skematekniske fungerede dårligt, og størstedelen af lærerne påpeger, at placeringen af SPROG-timer i skemaet var en forhindring. En lærer kritiserer skemalægningen, som varetages af skolens ledelse, som ”ret frustrerende, da vi sproglærere var blevet lovet i udsigt, at vi ville blive sat to lærere på hver lektion, så vi selv kunne planlægge, hvilke timer vi skulle undervise hver især, men det skete ikke”. Lærerne giver udtryk for, at det er essentielt, at hvert klasseteam selv kan fordele pensum mellem sig ud fra ønsker og faglige styrker. Dette hænger da også sammen med den anden centrale udfordring, som omhandler lærerens manglende faglige viden. 27,3% angiver, at de følte sig fagligt usikre i det underviste pensum. Lærernes faglige usikkerhed udfoldes i de kvalitative svar, hvor en lærer udtrykker, at ”jeg savner at undervise i de emner, hvori jeg føler mig fagligt stærk og mener også, at det er den form, som er mest givende for eleverne”, mens flere lærere plæderer for, at der med fordel kan udvikles et fælles undervisningsmateriale for at undgå, at alle hver især skal ”opfinde den dybe tallerken”, ”især fordi

mange er endt med at undervise i ting, som går udenfor vores egen faglighed”. En lærer argumenterer for, at et fælles udviklet undervisningsmateriale kan fungere som en skabelon, ”når/hvis jeg skal undervise i et emne, som jeg ikke føler er helt min spidskompetence”. Det kan formodes, at disse faktorer, der spiller en central rolle for succesfuld pædagogisk udviklingsarbejde, kan være årsagen til, at kun 45,4% angiver, at de var glade for at undervise i SPROG.

Næste skoleårs SPROG-forløb

Med afsæt i resultaterne fra elev- og lærerevalueringen samt årets eksamen har skolens ledelse besluttet, at Slotshaven Gymnasium fortsætter med SPROG-forløbet næste skoleår. Sprogpatruljen har således igangsat revideringen af SPROG-forløbet baseret på elevers og læreres feedback. Tabel 2 viser den tilpassede pensumfordeling i de tre temablokke for skoleåret 2026/2027. I temablok 2 er der tilføjet et nyt produkt – en visuel brochure – som erstatter den tidligere analyse som produkt og som skal introduceres og opstartes på sprogpatruljemandagen, så eleverne kan udvikle produktet løbende gennem hele temablokken. For at sikre en mere jævn pensumfordeling er temablok 2 reduceret i forhold til ordklasser og sætningsanalyse; mens artikler er flyttet til temablok 1, er præpositioner, adverbier samt interjektioner flyttet til temablok 3. Derudover er sætningsanalyse af adverbial rykket til temablok 3.

	SPROG SOM IDENTITET	SPROG SOM SYSTEM		SPROG SOM STRATEGI
	1. Rap Produkt: Skriv og lydoptag en rap	2. På sporet af sprog Produkt: Lav en visuel brochure		3. Taler og pitch Produkt: Skriv og videooptag en pitch
Morfologi og syntaks	- Sætningsanalyse: Subjekt og verbal	- Morfologi: Rodmorform, fleksiv, præfiks og suffiks - Sætningsanalyse: Direkte og indirekte objekt, subjekts – og objektsprædikat samt konjunktionel	- Sproghistorie - Transparens	- Sætningsanalyse: Adverbial
Leksis og semantik	- Ordklasser: Verber, substantiver, adjektiver og artikler - Semantisk skema - Billedsprog (metafor, personifikation, besjæling, sammenligning)	- Ordklasser: Pronominer, numeraler og konjunktioner - Låneord	- Sproglæringsstrategier	- Ordklasser: Præpositioner, adverbier og interjektioner - Denotation og konnotation
Tekst	- Rap-tekster på dansk, engelsk og norsk/svensk - Tale- vs. skriftsprog	- Salgstekster på dansk, engelsk og norsk/svensk		- Taler på dansk, engelsk og norsk/svensk
Pragmatik	- Appelformer (etos, logos, patos)			- Det retoriske pentagram - Nonverbale koder - Erhvervsorienteret kommunikation - Ekstern/intern virksomhedskommunikation
Sociolingvistik	- Etnolekt, dialekt, kronolekt, sociolekt og multietnolekt	- Lingua franca		

Tabel 2. Pensumfordeling i de tre temablokke i skoleåret 2026

Foruden disse ændringer har skolens ledelse lagt op til, at undervisning i SPROG skal være på frivillig basis. Næste skoleår er det dermed op til den enkelte lærer at melde sig til (eller fra) til SPROG-undervisningen. Dette i et forsøg på at imødekomme barrieren med lærerens manglende motivation. Ud fra vores perspektiv bekræfter årets SPROG-forløb, at det funktionelle sprogsyn, den kontekstualiserede tilgang, det temabaserede design samt det kontinuerlige, praksisrettede produktarbejde er vejen frem til at fremme elevernes læring. Artiklens forfattere står derfor fast på at fortsatte udvikling af og arbejde med SPROG som både sproglærere og sprogpatrulje også i skoleåret 2026/2027.

Referencer

Borg, S. (2006). *Teacher cognition and language education. Research and practice* (2. udgave). Bloomsbury.

<https://doi.org/10.5040/9781474219983>

Henriksen, B., Fernández, S., Andersen, H.L. og Fristrup, D. (2020). *Hvorfor gør jeg det, jeg gør? Refleksionshåndbog for sprog lærere*. Samfundslitteratur.

Lassen, B. B. og Nielsen, G.R. (2017). *Ind i sproget hhx*. Systime.

Mayring, P. (2015). *Qualitative Inhaltsanalyse. Grundlagen und Techniken* (12. udgave). Beltz Verlag.

Myhill, D. (2018). Grammar as a meaning-making resource for language development. Contribution to a special issue Working on Grammar at School in L1-Education: Empirical Research across Linguistic Regions. *L1-Educational Studies in Language and Literature*, 18, 1-21. <https://doi.org/10.17239/l1esll-2018.18.04.01>